

VÁROSI KÖZLÖNY

KASSA SZAB. KIR. VÁROS HIVATALOS LAPJA.

Szerkesztőség: Kassa, Városháza,
I. emelet. Telefon 338.
Előfizetési díjak a városi pénztárba inté-
zendők.

Szerkeszti: KEMÉNY LAJOS főlevéltárnok.
Kiadja: Kassa szab. kir. város tanácsa.

Előfizetési árak:
Egész évre 10— korona.
Fél évre 5— korona.
Egyes szám — 25 fillér.

Jegyzőkönyv

**Kassa szab. kir. város törvényhatósági bizottságá-
nak Hammersberg László főispán ur beiktatása
alkalmából 1918. évi március hó 21-én megtartott
rendkívüli közgyűléséről.**

A beiktató közgyűlésen megjelentek:

A hatóságok részéről: Hedry Lőrinc, a kassai kir. itélőtábla elnöke, Kurovszky Ferenc kir. főügyész, Münster Tivadar a kir. törvényszék elnöke, Edelenyi Árpád kir. tanácsos, pénzügyigazgató.

Abauj-Torna vármegye társtörvényhatósága részéről: dr. Puky Endre udvari tanácsos, alispán, Horváth Elemér főjegyző, Dobozy Pál, Géczy Gyula, Szekeres F. Ödön, báró Schell Gyula, dr. Vitéz Győző vármegyei bizottsági tagok.

A városi törvényhatósági bizottság részéről: dr. Blanár Béla polgármester, dr. Kriebel Edgár polgármester-helyettes, Váczy József főkapitány, Varga Kálmán, Kossuth Lajos, dr. Körmendy-Ékes Lajos, dr. Vukovics Károly és Bauer Gusztáv tanácsnokok, dr. Grósz Sándor t. főügyész, Klekner Emil tb. tanácsnok, Göntzy János tb. főjegyző, Barcs Lajos aljegyző, dr. Nagy Géza t. főorvos, Rozsics Jenő főszámvevő, Rössler Richárd főmérnök, Kiss János főpénztárnok, Kemény Lajos főlevéltárnok, Grega György tb. főszámvevő, Halász Mihály közgyám, Aczél Gyula, dr. Adler Náthán, Aranyossy Andor dr., Aranyossy Arisztid dr., Baán Bertalan, Balló Ferenc, Balogh János, Beke Imre, Bergmann Mór, Binder Ernő, Boros Béla, Bródy Frigyes, Brósz László dr., Csoma Miklós, Dancsházy Gusztáv, Deák Gyula, Engel Ármán, Fleischmann Károly, Fiedler Szilárd, Fodor Jakab, Fürst Sándor, Gelmann Ignác, Grosschmid Géza dr., Grusz Frigyes, Grün Lajos dr., Halmi Béla dr., Hegedüs Anselm, Hegedüs János, Hevessy Károly dr., Karsai Károly, Kemény Géza, Kissváry Sándor, Klimkovics Elemér, Korach Hermann, Korláth Ferenc, Kozák János, Maléter István dr., Matzner Samu, Molnár Jenő dr., Münster Tivadar, Neményi Vilmos dr., Neuwirth Elek dr., Oelschläger Lajos, Pocsatkó Jenő, Polák Gyula dr., Rozmann Andor, Saltzer Quidó dr., Stekker Károly, Steller Árpád, Strauszmann Benő, Siposs A. Gyula, Siposs Aladár dr., Sipos Miksa, Szauberer Béla dr., Szémann József, Sztudinka Gyula, Tost Barna, Varga Kálmán dr., Víz

Domokos, Weiser Ernő dr., Weisz Ignác, Weisz I. Leó, Wirth József, Wirtschafter Pál, Zsadányi Róbert törvényhatósági bizottsági tagok.

3651—102. szám.

1918. kgy.

Dr. Blanár Béla polgármester a mai napra egybehívott rendkívüli közgyűlést megnyitván,

üdvözli a törvényhatósági bizottság tagjait és ez ünnepélyes alkalomra megjelent vendégeket, Hedry Lőrinc kir. itélőtáblai elnököt, Kurovszky Ferenc kir. főügyészt és a többi hatóságok fejeit, különös melegséggel köszönti Abauj-Torna vármegye törvényhatóságának dr. Puky Endre udvari tanácsos, alispán vezetésével megjelent küldöttségi tagjait, akik megjelenésükkel ez alkalommal is újabb bizonyítékát szolgáltatott azon jó egyetértésnek és testvéries viszonyoknak, mely a két törvényhatóságot régi idők óta összefüzi és azoknak összhangzatos, zavartalan működését jövőre is biztosítja.

Ez után dr. Kriebel Edgár főjegyző felolvassa a m. kir. belügyminiszter urnak 1918. évi február hó 18-án 1425. eln. szám alatt kelt leiratát, mely szerint Ő Császári és Apostoli Királyi Felsége az 1918. évi február hó 13-án kelt legfelsőbb elhatározásával Hammersberg László országgyűlési képviselőt, Abauj-Torna vármegye és Kassa szab. kir. város főispánjává legkegyelmesebben kinevezni méltóztatott.

A közgyűlés a leirat tartalmát élénk éljenzéssel és tapsal vette tudomásul és az elnöklő polgármester indítványára egyhangu lelkesedéssel elhatározta;

hogy Hammersberg László országgyűlési képviselő urat Kassa szab. kir. város törvényhatóságának főispáni székébe beiktatja,

töle az előirt esküt kiveszi s e célból a Főispán Urat küldöttség útján hívja meg a közgyűlésbe s e küldöttségbe Tost Barna kanonokplébános, bizottsági tag vezetésével Deák Gyula, Korláth Ferenc, dr. Neuwirth Elek, Siposs A. Gyula, dr. Szauberer Béla és Zsadányi Róbert bizottsági tagokat választotta meg.

Ezzel egyidejűleg elnöklő polgármester a küldöttség megbízásának idejére a közgyűlés tanácskozását felfüggesztette.

Rövid idő múlva megjelent a küldöttség élén a Főispán Ur, kit a közgyűlés tagjai felállással és percekig tartó éljenzéssel és tapssal fogadtak.

A tetszésnyilvánulások lecsillapultával a polgármester a közgyűlést újból megnyitottnak nyilvánítván ki, a Főispán Urat a következő szavakkal üdvözlö:

Méltóságos Főispán Ur!

„Kassa szab. kir. város törvényhatósága elhatározta, hogy Méltóságodat ősi városunk főispáni székébe beiktatja s Méltóságodtól a hivatali esküt kiveszi s így midőn jeles főispáni elődeinek székét elfoglalja, a város törvényhatósága nevében szívesen és reményteljes bizalommal üdvözlöm Méltóságodat.

Méltóságod városunk szülőtte, családja s anyai ágon elődei hosszú időkön át előkelő szerepet vittek városunk társadalmi életében, jelentékeny és kiváló közéleti tevékenységet fejtettek ki Kassán, kassai lakos és kassai birtokos, aki ismeri vágyainkat, törekvéseinket, tudja bajainkat és küzdelmeinket s 38 éves közismert közéleti pályája a legteljesebb biztosíték, hogy a legnagyobb bizalommal nézzünk Méltóságod működése elé, a jelen és jövő nagy feladatainak megoldásánál.

A háboru még tart, az immár négy éves világitélet még nem ért véget, pusztításait és borzalmaikat még érezzük s mindenből kifogyva küzdünk a létminimumért, a megélhetésért, de keleten már dereng s nekünk előrelátással gondoskodnunk kell, hogy azok, akik készek voltak meghalni hazánkért, meg is élhessenek e hazában, megtalálják itt elhelyezkedésüket, boldogulásukat, le kell törölnünk az özvegyek és árvák könnyeit, létesítenünk kell munkaalkalmakat és oly feltételeket, hogy a megnövekedett és mindinkább növekedő közterhek mellett minden polgárunk jóléte emelkedjék, ősi kulturánkat fenntartva s folyton fejlesztve, meg kell alkotnunk az ipar és kereskedelem anyagi boldogulásának életfeltételeit, hogy városunk a vérzivatarban megújulva vezetőszerepet vigyen hazánk új ezredéves történelmében.

Ezeknek a nagy feladatoknak megoldásában számíthatunk Méltóságod közreműködésére s midőn újból reményteljes bizalommal üdvözlöm Méltóságodat e helyen, fölkérem, hogy a főispáni hivatali esküt letenni méltóztassék.

A polgármester éljenzéssel fogadott üdvözlő szavainak elhangzása után a Főispán Ur letette a következő esküt:

„Én Hammersberg László esküszöm az élő Istenre, hogy Ő Császári és Apostoli Királyi Felségéhez, Ő Felsége uralkodó házához, a magyar korona országainak alkotmányához hű leszek, a törvényeket, a törvényes szokásokat, rendeleteket, utasításokat és szabályokat megtartom, a hivatali titkot megőrzöm, a hivatalommal járó kötelességeket részrehajlatlanul, lelkiismeretes pontossággal teljesítem és főispáni tisztemben hiven eljárók, Isten engem úgy segítjen.“

Az eskü elhangzása után a Főispán Ur elfoglalván az elnöki széket, a következő székfoglaló beszédet intézte a törvényhatósági bizottsághoz:

Mélyen Tisztelt Törvényhatósági Bizottság!

„Esküm letétele után, a nemzet rajongó szeretetétől méltán körülvevett, törvény és alkotmány tiszteletének, a nemzet vágyai megértésének oly sok bizonyosságát adott, a diadalmas hadvezér babérajával is koszoruzott apostoli királyunk határtalan kegyelméből és alkotmányos kormányunk megtisztelő bizalmából elfoglalva ezt a diszes helyet, átvéve az állam végrehajtó hatalmának képviselőtét, elvárhatja tőlem a nemes város közönsége s magam is szükségesnek érzem, hogy a lehető rövidséggel megjelöljem azon szempontokat és elveket, amelyek engem e helyen vezérelni, irányítani fognak.

Nem lehet meglepő, hogy annak a kormánynak intencióit, amelynek exponense, bizalmi férfiak vagyok e helyen, nemcsak kötelességszerűen, hanem teljes meggyőződésből is támogatni, előmozdítani fogom.

Ezen kormánynak programját részletezni, ismételni ez alkalommal fölöslegesnek vélem.

Hiszem, hogy a törvényhatóság közönsége részletesen van tájékozva a programról felől, annak már teljes bizonyítékát adta nemrégiben, amikor ezt a kormányt, éppen programja alapján, bizalmának kifejezésével üdvözölte és támogatásáról biztosította.

Csak érinteni kívánom tehát a kormányprogram nemely pontját, főképen azokat, melyek a nemzet életére nézve kiváló fontossággal bírnak, avagy lényegesebben érintik a törvényhatósági, különösen a városi közigazgatást.

És itt mindenekelőtt azon kezdem, amelynek háttere és bizton remélhető kihatása tisztán öröndetes és nem vonatkozik oly teendőkre, melyeket a világháboru okozta szörnyű nyomor és szenvedés tett időszerűekké és szükségessékké.

A legöröndetesebb része ugyanis a kormányprogramnak az a kijelentés, melyet a kormány, legfelsőbb beleegyezéssel arra nézve tett, hogy a világháboru, reméljük nem messze álló lezajlása után, a nemzet évszázados vágya kielégítést fog

találni, a nemzetnek annyi vérrel és könnyel megszentelt főrekvése célt fog érni, nemzeti léte leg-
elemibb s okvetlen szükséges feltétele be fog állani.

Értem az önálló, magyar nemzeti hadsereg fölállítását, véderőnknek majdnem teljes egészében magyar nemzetivé tételét.

Kissé részletesebben kívánom azt a nagyszabású perspektívát tárgyalni, amely ezen, bizony megvalósuló programpontra nyomán megnyílik.

Közjogi szempontból egy surlódási felület lesz kiküszöbölve ez által a velünk pragmatikus, elválaszthatatlan közösségben álló ausztriai császársággal való viszonyunkból, amely eddig sok keserű félreértésre, vizzályra, bizalmatlanságra adott okot.

Az a folyton lappangó aggodalom, hogy a delegáció valamikor és fokozatosan egy közös, központi parlamentté fejlődhessék s ez az intézmény az önálló államiságunkat veszélyeztető túltengésbe menjen át, megszűnik, mert hisz a delegációnak leglényegesebb teendője is megszűnik és ezzel ennek az intézménynek jelentősége igen csekélyre száll alá s talán idővel, mint fölösleges, egészen el is sorvad. Ugyyszólván teljesen megszűnik a kvóta kérdése is, ez a sok, keserű vizzályra okot adott intézmény.

Belpolitikai s nemzeti irányban elérjük azt, hogy a mi nemzetiségeink végre színről-színre fogják láthatni, hogy ez a magyar nemzeti állam az állami lét minden attributumával bír, nem fogják az ő agitátorai tagadásba vehetni azon magyar, nemzeti állam valódi meglétét, amelyiknek minden honpolgár föltétlen hűséggel tartozik s így azon minden honpolgárt az egységes nemzeti kötelességérzetben összeforrasztó hatás, melyet a nemzeti hadsereg intézményétől méltán várhatunk, akadály nélkül fog érvényesülhetni.

Intelligens ifjúságunknak az eddighez képest több mint kétszerese fogja megtalálni biztos élet-pályáját és boldogulását a hadseregben s ez nemcsak önmagában véve biztató kilátás, hanem az elégedetlen, esetleg társadalombontó hajlamu, intelligens proletáriátus szaporodását is hátráltató tényező lesz.

Igen sok, nyugdíjak címén külföldre került pénzünk is meg maradni idehaza.

De — s ez legközelebből érdekli városainkat — mérhetlen haszna lesz az önálló, a külön hadügyminiszteriumtól kezdve végig, minden ízében magyar nemzeti hadsereg létesítéséből hazai iparunknak.

A hadsereg minden szükségletét hazai termékekből fogja fedezni. A hadsereg ipari szükségleteinek fedezésére gyárak fognak létesülni. Különösen a textil-, a bőr- és a vasipar fogja ennek mérhetlen hasznát látni. Az a sok száz millió, amelyet textil-, bőr- és vasárukért a kül-

földnek, főleg Ausztriának évenként adunk s amely külkereskedelmi mérlegünket passzívá teszi és ezzel a nemzet szegényedését mutatja, nagyon le fog apadni. Mert azok a gyárak, amelyek a hadsereg szükségletének kielégítése végett fognak létesülni, nem fogják beérni, mert nem fogják beérhetni a hadsereg részére való produkcióval, hanem a dolog természeténél fogva a polgári népesség szükségleteire is fognak dolgozni s ekként a magyar nemzeti hadsereg létesítése az iparvédő, iparfejlesztő vámvonal természetével fog önműködőleg birni.

* * *

Sötét kép felé, a világháboru által okozott mérhetlen pusztulás, nyomor, a nemzet irtózatossá sebei felé irányozom most tekintetemet és figyelmüket.

A háboruból hazatérőknek munkával való ellátása, a rokkantokról, özvegyekről, árvákról való gondoskodás elsőrendű feladata lesz a kormányhatalomnak s vele együtt a közigazgatásnak.

A legnagyobb gondot okozza a nemzet rémitő vérvesztése s a népesség még további megfogyatkozásának megakadályozása és az ezt célzó működés.

Az anya- és gyermekvédelem a hatóságok s a társadalom számára rendkívül nagy teendőt fog adni.

A közegészségügyi közigazgatásra az eddigieknél jóval több teendő és feladat fog hárulni.

A gazdasági élet terén is a legvégsőkig fokozott egyéni és hatósági tevékenységre lesz szükség. A világháboru folytán az államra hárult, eddig hallatlan terhek elviselése a kormányzatot egészen rendkívüli, az egyéni gazdasági létnek is mélyére nyúló intézkedésekre fogja kényszeríteni. Ezt a nemzet csakis a legvégsőkig fokozott szorgalommal, munkával, takarékossgal lesz képes elviselni.

* * *

Az ipar nagyszabású fejlesztése szintén elsőrendű tényezője lesz a nemzet teherbíró képességének. A kisipar talpraállítása első sorban városi érdek.

A gyáripar fellendítése eminens feladat lesz nemcsak abból a szempontból, hogy emancipáljuk magunkat a lehetőség határáig a külföldtől s ipari szükségleteinket belföldi gyártmányokkal fedezzük, de azért is, hogy az a háboru után kivitel- és versenyképes legyen azokon a piacokon, melyek első sorban keleten meg fognak nyílni.

De ha kívánjuk is a kormánytól a nagyszabású iparfejlesztési akciót, nem szabad féltékeny és irigy szemmel néznünk, ha az állam a mezőgazdaságot is nagyfokú támogatásban fogja részesíteni.

Nem szabad elfelednünk, hogy ma még a nemzetnek 70%-a foglalkozik mezőgazdasággal s él abból és különben is egy élelképes, erős iparnak nálunk csakis egy virágzó mezőgazdaság lehet az alapja. Ez élelmezi az iparüző lakosságot, ez adja és pótolja folyvást az ipari munkaerőt, jólétnek örvendő földművelő nép a legbiztosabb s legvásárlóképesebb fogyasztója az ipari cikkeknek.

A most dúló világháboru is megmutatta, hogy azok a nemzetek képesek inkább elviselni a sok nélkülözést, amelyeknél a mezőgazdasági produkció legalább a belső szükségletet fődözi. Hiszen még azok a nemzetek is, amelyek tulmentek az indusztrializálódás terén azon a határon, amelyen tul a nemzeti gazdaság három nagy ágazata összhangjának és egyensúlyának felborítása nélkül s büntetlenül menni nem szabad, ép úgy térnek vissza a mezőgazdasághoz az egyensúly helyreállítása végett, mint ahogy mi akarjuk létesíteni az egyensúlyt iparunk fejlesztése által.

Ha nemzeti gazdaságunk a mezőgazdaság és az ipar összhangzatos felvirágoztatása terén eléri a kívánatos eredményt, önmüködőleg fog felvirágozni a harmadik ágazat, a kereskedelem is, amelyre nézve kívánatos, hogy kiemelkedjék a rideg pénzgazdaságból s azon szük keretekből, amelyekben eddig mozog s kapcsolódják bele a világkereskedelembé, hozza be a külföldről az ipar számára a nyers anyagokat, vigye szét a világba mezőgazdaságunk s iparunk termékeit.

De minden áldásthözó tevékenységnek, bárhova tekintsünk is a nemzeti, társadalmi, gazdasági, állami lét terén, alapja a szellemi kultúra, a műveltség, a tudomány, amelyik a most dühöngő világháboruban is, az erkölcsi igazság és az ennek tudatából fakadó magasabb kötelességérzet és lelkesedés mellett, bebizonyította a maga döntő voltát már eddig is és Isten segítségével még inkább be fogja bizonyítani a mi javunkra s dicső szövetségeseink javára.

A nemzeti kultúra, a tudomány az, amelynek terjesztése, fejlesztése körül nem szabad sem az államnak, sem különösen városainknak semmiféle áldozattól visszariadni.

Jól tudom, hogy e nemes város e téren is hiven, becsülettel teljesítette kötelességét, ez érdekbén igen sok áldozatot hozott, de az is áll, hogy e téren az állam részéről is nagymérvű támogatásban részesült. Van is iskolája, tanintézete, annyi, mint csak igen kevés vidéki városnak.

Sajnos, a város azon nagyon is jogosult kívánsága, hogy az új egyetemek egyikét megkapja, a hét év előtt beállott politikai és kormányváltozás miatt — s klasszikus tanuja lehetek, hogy csak e miatt — nem teljesült.

De jelenleg örömmel látom, mily erőteljes mozgalom indult meg a műegyetem felállítására érdekében. A kérdés nagy, alig oldható meg máról holnapra, de bizunk a kormány jóakarátában, hogy törekvésünk sikert fog elérni. Részemről csak természetes, hogy városunk jogosult kívánsága teljesezésének e részben is meleg szószólója leszek.

S hogy még az általánosabb, elvi szempontok terén maradjak, arra kérem polgártársaimat, hogy ne várjunk mindent az államtól, amelyik, hogy a háboru által okozott irtózatot terheket megbirja, hosszú ideig kénytelen lesz inkább elvenni, mint adni.

Hiszen így is, a beterjesztett költségvetésben 8 milliót irányzott elő a kormány a városok segélyezésére a legutolsó rendes költségvetésbe beállított 3 millióval szemben.

Keressük városunk és lakossága boldogulását első sorban saját magunk szorgalmában, munkájában, takarékoságában.

És ne feledjük a jövőre sem, hogy az állam támogatása fejében igen nagy kötelességeink vannak a nemzeti kultúra terén, amely kötelességeket ez a nemes város hiven teljesítette addig és nem kétlem, hogy fogja a jövőben is.

S ha e kötelességek teljesítése áldozatokkal jár is, vegyük figyelembe, mennyi kulturális, biztonsági, jóléti, kényelmi, sőt fényüzési előnye van a városi létnek, szemben a falusi, gyakran még sokkal nagyobb terhekkal járó, primitív életviszonyokkal.

Tisztelt Közgyűlés!

Háttra van még, hogy röviden előadjam és megjelöljem azon szempontokat, amelyek engem irányítani fognak addig, míg ezt a helyet foglalom el.

A városnak első polgára kívánok lenni mindaddig, míg be nem áll az az idő, hogy visszatérjek a város egyszerű polgárai közé, akiknek soraiból emelt a királyi kegy és a kormánybízalom e polcra.

Meleg szeretettel e város iránt kívánok osztály-, sőt oroszlánrészt a város javára irányuló önzetlen munkából. S ez természetes is.

Itt születtem, itt részesültem neveltetésemben, itt tanultam meg a magyarok Istenét imádni, a hazát szeretni, a tiszta erkölcsöt megbecsülni és ennek utjáról immár 38 évesnél hosszabb közpályám alatt soha, egy pillanatra sem letérni, itt töltöttem gyermek- és ifjúkorom éveit, itt töltöttem el férfikorom legjavát a testvértörvényhatóság szolgálatában, itt domborulnak szüleimnek és elődeim nagy részének sirhantjai. És azon közel tizenhét év alatt is, amely alatt engem a reám bizott kötelesség másfelé szölitott, az évnek egy jelentékeny részét mindig itt éltem át.

Ilyen számos kötelék fűz engem a nemes városhoz és e sok kötelékre hivatkozva kérem, legyenek meggyőződve, hogy engem feladataim teljesítése körül mindig kedves szülővárosom és polgártársaim meleg szeretete, a polgári munka megbecsülése fog vezetni, eltelve a gondviselés iránt érzett hálától, hogy bár életem alkonyán, de megérnem engedte azt, hogy ha mindjárt megfogyatkozott erővel is, közremunkálhatok e város javán.

Örködni fogok, önmagammal szemben is, a törvényhatóság önkormányzati jogainak sérthetlensége fölött.

Örködni fogok a közeleti erkölcs tisztasága fölött. Nem tartom megengedhetőnek önző, magánérdekeknek érvényesülését a közérdek rovására.

Örködni fogok a fölött, hogy a kormányzatomra bizott két törvényhatóság között meglévő szivélyes egyetértés és jóviszony ezentul se zavartassék meg. S e részben valódi öröömre szolgál, hogy mind a két törvényhatóság kormányzata az én kezemben egyesül.

Én, aki egyrészt a városnak szülöttje, neveltje, polgára vagyok, másrészt egész eddigi, felnőtt koromat a vármegye közügyeinek szolgálatában töltöttem, érzem magamban azt az akaratot és képességet, hogy a különböző foglalkozásokból, különböző életviszonyokból, életnézetekből, érdekekből netalán fölmerülhető differenciákat kiegyenlíthessem, félreértéseket elsimíthassam.

De meg vagyok győződve, hogy ily irányu tevékenységre alkalom nyilni nem fog.

Igazságos ügyében hozzám a város minden rendü és rangu lakosa teljes bizalommal fog fordulhatni. Nem ismerek s nem fogok ismerni különbséget polgár és polgár között, csakis és kizárólag hazafiság és erkölcs szempontjából. Semmiféle más különbsőség nem lesz mérvadó előttem.

Senki politikai meggyőződésén nem fogok erőszakot elkövetni és ezt meg fogom követelni mindenkitől, aki közhatalmat gyakorolni van hivatva.

De — miként azt a testvér törvényhatóságnál imént tartott székfoglaló beszédemben is kijelenttem — azt nem fogom tűrni, hogy bárki is, aki a társadalom rendjének erőszakos felforgatására törekszik vagy azt megkísérli, avagy az alkotmány, az erkölcs kereteit széttöri, a maga bűnös cselekedetének mentségéül a politikai nézetkülönbség kifogása mögé bujjék.

Miként én fogok igyekezni az életkor előhaladása folytán még inkább megfogyatkozott erőim teljes megfeszítésével kötelességeimet teljesíteni, úgy fogom mindenkitől a kötelességteljesítést megkövetelni azon tudattól áthatva, hogy a közigazgatás az ember egész valóját igényli.

A szoros értelemben vett közigazgatást illetőleg, nem restellem bevallani, hogy az e téren szerzett gyakorlatom s jártasságom nem terjed ki a városi közigazgatás sajátosságaira s nevezetesen annak aránytalanul legnagyobb részét képező községháztartási feladataira.

De bizom benne, hogy még van elég szellemi erőm s képességem arra, hogy szorgalmas tanulmány utján eléggé türehető jártasságot fogok szerezni e téren is. Saját szemeimmel akarok majd látni, véleményeimet, meggyőződéseimet önállóan, függetlenül szándékozom saját, jól megrostált tapasztalataim nyomán megalkotni s mihelyt kellően és önmagam megnyugtató érzése szerint kialakulnak, fogok hozzájárni a tanácsadáshoz s ha kell, orvosláshoz.

A városi háztartásban az idők által parancsolóan megkívánt takarékoság érvényesülésére fogok törekedni.

De a kiadások szükségességének legszigorubb mérlegelése és bírálata — nézetem szerint — nem mehet odáig, hogy a város a tőle méltányosan megkívánható kulturális feladatok teljesítésétől vonakodjék, vagy oly hasznos beruházásokat mulasszon el, oly üzemek kezelésétől és létesítésétől riadjon vissza, melyek jövedelmezőséget biztosítanak és a közönség szükségleteit is jobban elégítik ki a város, mint nyereszkeskedő vállalkozók kezelésében.

Szoros egyetértésben kívánok működni a mélyen tisztelt törvényhatósági bizottsággal és bizalmának letéteményeseivel, a tisztikar tagjaival s amidőn támogatásukat és bizalmukat kérem s arra kérem a magyarok Istenét, hogy adja vissza mielőbb az áldásos, a nemzeti létet regeneráló, a város jólétét előmozdító nagy munka megkezdését s folytatását lehetővé tevő, dicsőséges békét, ajánlom magam a nemes város közönségének kegyes jóindulatába.

A tetszésnyilvánításokkal és helyesléssel igen gyakran megszakított székfoglaló beszéd elhangzása után a jelenlévők percekig tartó, viharos tapssal és éljenzéssel fejezték ki tetszésüket.

Ez után dr. Kriebel Edgár főjegyző a törvényhatóság és a tisztikar nevében üdvözölte a főispán urat:

Méltóságos Főispán Ur!

„A régi világrend fölött immár évek óta egy megnyugodni nem tudó orkán süvit végig, mely míg egyrészt alapjaiban megremegteti intézményeinket, százados hagyományainkat s nem kimél egyeseket s nemzeteket, másrészt az emberi lélek kiapadhatatlan mélységéből új, eddig szunnyadó eszméket hoz felszínre, melyek hivatva lesznek az egész világnak a régitől elűtő képet kölcsönözni.

Ebben a chaotikus felfordulásban, amikor a világesemények egymást üzik s minden nap új eszméket vet felszínre, hogy azokat ismét ujakkal váltsa fel, a kutató elme még nem látja a jövő képeinek kialakulását és a bizonytalanság érzetétől ingadozó lélek szinte görcsösen ragaszkodik ahhoz a horgonyhoz, mely a multtal, annak tradícióival, szokásaival összeköti.

A tradíciók iránti tisztelet hozta össze városunk törvényhatósági bizottságát, hogy Méltóságodnak Kassa szab. kir. város főispáni székébe való beiktatását megünnepeljük s

a mult hagyományai jogán szólalok fel, hogy Méltóságodat ez ünnepélyes alkalommal a városi törvényhatóság és a tisztikar nevében köszöntsem és kifejezést adjak néhány gondolatnak, melyek lelkünket ezen alkalommal eltöltik.

Hogy Méltóságodat Kassa város közönsége bizalommal és szeretettel fogadja, hogy működéséhez a legszebb reményeket fűzi, azon csodálkozni nem lehet, mert Méltóságod, mint a törvényhatósági közigazgatás régi kiváló munkása, mint az autonómia lelkes híve, mint hazánk törvényhozó testületének sok éven át tagja, oly téren fejtett ki elismerésre méltó közéleti tevékenységet, ahol alkalma nyílt a városok különleges óhajaival, szükségleteivel megismerkedni, azoknak egyre fokozódó kulturális és gazdasági jelentőségét méltányolni és nemzetfenntartó hivatásukat megbecsülni.

Azt a rögöt pedig, ahol a bölcsőnk ringott, azt a tájat, ahol a természet fenséges alkotásait csodálni tanultuk, azt a helyet, ahol fejlődő elménk a kulturát szívta magába, azoknak emlékeit az élet zivatarai el nem söpörhetik, sőt minél jobban megtépdési az élet, annál erősebb lesz az a kapocs, amely hozzájuk fűz.

Ugy vélem, hogy a legtalálébban adok kifejezést Méltóságod iránt táplált érzelmeinknek, ha egyszerűen, de annál bensőbb érzéssel csak annyit mondok:

birja Méltóságod bizalmunkat, szeretetünket, mert városunk szülötte, annak polgára, közöttünk élt, velünk érez, velünk lelkesedik és egész pályafutása biztosítékot nyújt arra nézve, hogy meg fogja érteni törekvéseinket, vágyainkat és irányítani és támogatni fog tudni bennünket a jövő nehéz küzdelmei s a reánk váró nagy feladatok megoldásában.

Azon gondolatok között, melyek lelkünket ez ünnepélyes alkalommal eltöltik, önkéntelenül előtérbe nyomul az a kérdés, minő szerep vár a nagy világfelfordulás után hazánkra és ezen belül városainkra.

E kérdésre hiába várunk a történelemtől feleletet, mert a most már végéhez közeledő háboru méreteihez hasonlót a történelem sem ismer.

Csak azt látjuk nagy megnyugvással, hogy az emberiség örökbecsü igazságait ez a titáni harc sem tudta megsemmisíteni és sejtjük, hogy a könnyelműen felidézett háboru a békekötés után is folytatódni fog, ha nem is a harctéren, hanem gazdasági téren.

A Gondviselés azonban, amely nemzetünket ezen élet-halálharcban megsegítette és soha el nem halványuló dicsőséghez juttatta, nem fog cserben hagyni a béke kevésbé mozgalmas, de annál több szívós kitartást igénylő küzdelmeiben sem.

Óriási munkát kell végeznünk, hogy a gazdasági és kulturális téren okozott rombolás nyomait eltüntessük, hogy hazatérő véreink részére a tisztességes megélhetés és boldogulás feltételeit biztosítsuk.

Érezzük azt is, hogy a világháboru által felszínre juttatott szociális eszmék elől elzárkóznunk nem szabad, sőt a szociális intézmények megvalósítása terén a városok vannak hivatva kezdeményezőleg fellépni.

Ha valaha, úgy most kell mindenkinek hozzájárulni az építő munkához, az új honalapításhoz, vissza kell térni azokhoz a polgári erényekhez, melyek a civis romanust válságos pillanatokban tették nagygyá, ahhoz az altruisztikus felfogáshoz, mely a közérdeket mindig föléje helyezi a magánérdeknek. Nem a városból, hanem a városért kell élnünk, küzdenünk s emellett méltóknak kell lennünk azokhoz a hőskökhöz, akik érettünk harcoltak, vérezték, meghaltak.

Ehhez a korszakalkotó munkához kérjük Méltóságod jóakaratu támogatását, irányító vezetését és biztosítjuk, hogy Méltóságodnak sokat szenvedett hazánk és városunk felvirágoztatására irányuló működését teljes odaadással és lelkesedéssel támogatni fogjuk.

A helyesléssel fogadott üdvözlés után a törvényhatósági bizottsági tagok közül Deák Gyula udvari tanácsos, bizottsági tag szólalt fel és a közgyűlés nevében a következő beszédet mondotta:

Méltóságos Főispán Ur!

„Kassa város törvényhatósági bizottsága nevében tisztelettel üdvözlöm Méltóságodat a város főispáni székében.

A főispán a mindenkori kormány előterjesztésére neveztetvén ki, mint amelynek politikáját van hivatva képviselni, mi akárki idegent is köteles tisztelettel üdvözölnénk a főispáni székben.

Annál szivesebben s nem csupán kötelességszerűen üdvözöljük Méltóságodat, mert Méltóságod sem nem akárki, sem nem idegen.

Méltóságod neve nemcsak nálunk Kassán, nem csupán Abauj-Tornagegyei szűkebb hazájában, de az egész országban ismert és jóhangzásu.

Méltóságodról az országos közvélemény tudja, hogy egész élete a becsületes munkának volt szentelve s hogy életének javarészét olyan munka töltötte be, mely éppen a főispáni állás betöltésére a leghivatottabbá teszi.

Értem pedig e munkásság alatt Méltóságodnak egyrészt a vármegyénél tisztviselői állásban eltöltött szolgálatát, majd hosszú időre visszanyúló parlamenti működését.

A főispán legfőbb feladata a közigazgatás ellenőrzése s a végrehajtó hatalom képviselése lévén, senki több tapasztalattal és értékesebb ismeretekkel a főispáni szék eredményesebb betöltésére nem vállalkozhatik, mint Méltóságod. Vajha — az egész ország üdvére — a főispáni karnak csak kis hányada is hivatkozhatna ilyen képzettségre.

Méltóságod élete nyitott könyv, melynek lapjai értékes iratokkal van teli. Ez írások sok tanulásról, mély és alapos tudásról regélnek s főképp arról az izzó magyar hazaszeretetről, arról a megalkuvás nélküli függetlenségi törekvésről, mely hirdetőinek és követőinek annyi üldöztetést és lelki szenvedést okozott, de amely egyben állhatatos kitartásával, makacs küzdelmével és a jó ügybe vetett rendíthetetlen bizalmával Magyarország függetlenségének egyik legfontosabb, legértékesebb attributumát, az önálló magyar hadsereget immár Őfelsége által szentesített kormányprogrammá válni segítette.

Mi mindenkor kellő figyelemmel és élénk érdeklődéssel kísértük Méltóságodnak parlamenti és megyeházi szorgalmas és értékes működését s minden felszólalásának, minden cselekedetének egyetlen rugójául az önzetlen magyar hazafiságot ismertük fel.

Mi épp ezért Méltóságodat nem csupán illő tisztelettel, de igaz lelkesedéssel is fogadjuk. Jól esik a főispáni székben ilyen ideálisan gondolkozó, izzó hazafiságtól lángoló s becsületes munkában megacélozott lelkű s így mások munkáját is értékelné és megbecsülné tudó férfiut látnunk.

Minden okunk megvan arra, hogy Méltóságodat, mint városiak is a legnagyobb bizalommal fogadjuk. Méltóságod városunk szülötte, annak tisztelt polgára. Országos gondjait, munkálkodásának fáradalmait kipihenni, időről-időre ide tért vissza. Itt ápolgatja annyi szeretettel és tudással gyümölcsfáit, a természet iránti szeretetének ezzel is jellemző bizonyítékát szolgáltatja.

Mint a városnak polgára Méltóságod ismeri e város rendeltetését, törekvéseit s vágyait s mint főispán ismert lelkiismeretességével bizonyára egy alkalmat sem fog elszalasztani, hogy e törekvéseket és vágyakat még közelebbről megismerhesse s ezek jogosultságát, időszerűségét s kivihetőségét

mérlegelve, azokat velünk vállalva megvalósítani segítsen.

Méltóságodnak helyzetét a főispáni székben közvetlen elődei bizonyos tekintetben nehezzé tették. Az elmúlt utolsó tíz évben két főispánja volt Kassának: Sziklay Ede és Szalay László, Sziklay Edéről lehet valakinek politikailag akár milyen véleménye, Kassa város érdekeinek szempontjából csak az az egy elfogulatlan vélemény lehet, hogy kevesen viselték a város érdekeit melegebben szívükön, mint ő. Szalay Lászlótól csak hetek előtt búcsúztunk el. Nála a város érdekeinek legmelegebb ápolásán kívül az egyéni varázs egész arzenálja járult ahhoz, hogy az ő — sajnos rövidre nyult — másodszori főispánkodását mindnyájunk előtt feledhetlenné tegye.

Nekem hitem és meggyőződés, hogy akár a város érdekeinek felismerésében és istápolásában, akár a polgárok jogos igényeinek kielégítésében Méltóságod elődeinek méltó utódja leend.

Mi nem csupán a törvényhatósági bizottság tagjait, de a gondjaira bízott egész városi polgárságot is Méltóságod kegyeibe ajánljuk s bár terhes de szép és nemes hivatásának eredményes betöltéséhez szívből szerencsét kívánunk.

Hálát adva még a Gondviselésnek, hogy Méltóságod felett alig kiállott nagy betegsége alatt örködött s hogy nekünk testi egészségben és szellemi frissességben megtartotta, kívánjuk, hogy Kassa szabad királyi város új főispánját az Uristen sokáig éltesse!“

Az éljenzéssel többször megszakított beszéd elhangzása és a taps lecsillapulta után a közgyűlés elhatározta,

hogy a Főispán Ur esküjét, az ülés folyamán elhangzott beszédek egész terjedelmükben jegyzőkönyvébe iktatja,

együttal a lefolyt rendkívüli közgyűlés jegyzőkönyvét hitelesítettnek jelentette ki

Ezek után elnöklő Főispán Ur a jelenlévők lelkes éljenzése közepette megköszönte a meleg üdvözléseket és a rendkívüli közgyűlést befejezettnek nyilvánította.

Kassán, a város törvényhatósági bizottságának 1918. évi március hó 21-én tartott rendkívüli közgyűléséből.

Hammersberg László s. k.
főispán, elnök.

Dr. Kriebel Edgár s. k.
főjegyző, jkvvezető.

A hivatalos másolat hitelül:

Hascák József s. k.
városi kiadó.

Bankófüred.

Kassa város jó öreg krónikása, *Tutkó*, a múlt század közepén megjelent munkájában azt írja, hogy egy Bankó nevű koldus szemét az ott levő forrás vize meggyógyítván, erről vette a hely nevét. Történt volna ez a XVII. század elején.

A városi levéltár irataiban a Bankó erdő nevére az 1553-ik évben bukkantam rá. Alatta szőlőhegyek terültek el s az 1598-ik évi szabályrendeletben a Bankón levő parlagon fekvő szántóföldek megműveléséről van szó *)

Az 1612-ik év május hó 28 án megtartott városi közgyűlés *tilalmasnak* mondta ki ezt a területet: „Elsőben az erdőt Kassától fogva az Bankótól a nagyuton el-tova föl a Kőbányáig, amerre Szentvérfalura — Kassabéla régi neve — járnak attól fogva alá a völgyön Lakatos-utcára néző völgyre a Csermelyéig és megint mind a városig a Csermelyen alá senkinek ne legyen szabad ott fát vágni, sem birónak, sem másnak, se város számára sub poena fl. 12.“

Azonban az 1687-ik évi szabályrendelet 14-ik pontja szerint „az Bankóról szabad legyen az concivis embereknek nemes biró uram ő kegyelme hírével tüzre való fát hordani.“

Mint *fürdőről* csupán a XVIII-ik század legelején van róla emlékezet, bár — mint a Tutkó által közölt hagyomány is tanuskodik róla — vizét régóta gyógyító erejűnek tarthatták.

A mai építkezésnek nyomára az 1703-ik évi szabályrendelet 19-ik pontjában találkozunk, amely így szól:

„Azt is kívánják ő kegyelmek, hogy a Bankón levő fürdők dolga mikarban legyen, investigálassék és a nemes község az iránt informáltassék; amellett penig, hogy valami házikók ottan építtessenek, ahol magokat a fürdő személyek esőnek idején megvonhasák és oda illendő mesteremberekkel megszállíttatnak.“

Az alig felépült fürdő azonban az 1704-ik évi *blokada* alatt, amint a városi jegyzőkönyvben olvasható, elpusztult; a kuruc sereg ugyanis közel egy évig ostromolta a várost Forgács Simon kuruc generális vezérlete alatt.

Ez volt az oka, hogy a következő évben Günther József céhbeli fürdős évi bér fejében csupán 10 tallért, azaz 18 magyar forintot fizetett.

*) Lásd Kassa város szabályrendeletei gyűjteményét Közölte Kolozsvári és Óvári a M. T. Akadémia kiadásában.

Az 1749-ik évben ismét építkeznek s a Bankó divatba jött; a város a vendégek mulattatására cigánybandát tart, melynek az 1760-ik évben primásai Mighi György és Berky Károly s évi 3, majd 4 rénes forint fizetést huzott.

A városi tanács, mint 1766-ik évi május hó 5-én hozott határozatából felcsillan, az idegenforgalom érdekében jó zenét követelt cigányainktól. „Musicis autem Bankojensibus sub spe ea, quod iudem musicam bonam in educillo pro constanti producent, per quam populus eorsum magis attrahi solet sat.“

Már a XVIII-ik században fürdőszabályzatot hoztak, mely szerint a fürdőszobák megszámozandók, a fürdős írja a folyósón levő fekete táblára a fürdőbe lépés idejét, az egy órai fürdés ára kilenc krajcár, amit a tanács azzal okol meg, hogy a természetes hőforrásokban is 12 krajcárt fizetnek, a Bankón pedig a vizet fel kell melegíteni.

Okiratunk szerint ez időben mintegy 10.000 frtot költöttek a fürdő épületeire s a hozzá vezető utakra.

Érdekelni fogja Kassa közönségét, hogy a bankói táncterem plafondján levő festett muzsák régi színházunkból kerültek mai helyükre.

K. L.

Kapható!

Kassa sz. kir. város

törvényhatóságának érvényben lévő

szabályrendeleteinek

teljes gyűjteménye.

Kiadja: a törvényhatósági bizottság 1911. 3402/88. kgy. számú határozata folytán a város tanácsa.

A 3 vaskos füzetből álló teljes példány ára 6 kor. Kapható a városi számvevőségénél

(Városház-épület) **KASSA.** (Városház-épület)